

Schriftelijke vragen ex art. 40 van het Reglement van orde gemeenteraad Twenterand, gericht aan het college van burgemeester en wethouders

Contactpersoon: marcuselzinga@twenterand.nl

Onderwerp : uitbreiding en nieuwe waterwinning Vitens – deel 3
Datum : woensdag 9 februari 2022

Beantwoording: schriftelijk

Drinkwater is een belangrijke voorziening en er moet voldoende van zijn. GBT is niet tegen waterwinning, zeker niet, maar ten koste van wat? Zijn de lasten wel eerlijk verdeeld? Dat het inwoneraantal in Overijssel al decennia groeit kon iedereen zien aankomen. Wij vragen ons met recht en rede af of hier voldoende op is geanticipeerd door Vitens. Zo begrijpen inwoners niet dat drinkwater gebruikt om het toilet door te spoelen, maar zou je hiervoor geen opgeslagen hemelwater kunnen gebruiken? En waarom worden er geen grenzen gesteld aan het almaar toenemende en groter wordende kunststof zwembaden? Er is nog veel water te winnen of beter gezegd verspilling te voorkomen.

Het is voor de derde keer in drie jaar tijd dat wij u hierbij schriftelijke vragen stellen over de aangekondigde uitbreiding waterwinning in het Hammerflieër en de nieuwe waterwinning in gebied Vriezenveen-Daarlervveen-Daarle.

Tot ons hebben zich via het ingestelde meldpunt diverse huishoudens gemeld met zorgen en schade aan hun woning en opstallen. Nu al wordt duidelijk dat melders vinden dat het nemen van verantwoordelijkheid en de schadebeoordeling, net als bij de kanaalproblematiek, een schijnvertoning is.

De provincie Overijssel, ASCG en Vitens houden elkaars hand stevig vast. De inwoners voelen zich gemengd tussen deze grote (ambtelijke) organisaties. Dit wordt versterkt door een eerste afgewezen schadebeoordeling aan woning en opstallen en de manier waarop dit gegaan is. De woning en opstallen zouden net te ver buiten het invloedgebied liggen - wat tegenstrijdig is met Vitens' eigen informatie. Daarnaast zou de waterwinning stabiel zijn en er bevinden zich ook niet tot nauwelijks zettingsgevoelige lagen in de (veen)ondergrond. Tot slot schrijft schadebeoordeelaar ASCG: "Wat wel de mogelijke oorzaak is van de opgetreden schade is vooralsnog niet duidelijk. De Commissie heeft echter geen mandaat om hier verder onderzoek naar te doen."

Uitnodiging online bijeenkomst 31 januari Vitens rommelig

Anders dan de briefdatum doet vermoeden, viel zes dagen later een uitnodiging in brievenbus voor honderden huishoudens, voornamelijk in Geerdijk en de randen van Beerzerveld, Vroomshoop en Den Ham. Wilde je deelnemen aan de bijeenkomst dan moesten inwoners zich de volgende al voor 10.00 uur melden door een mail te sturen. Praktisch betekende dit dat maar slechts enkele uren tijd daarvoor was. Voor degene die dat gelukt is, 10% van alle adressen, kregen de meesten ook nog eens een niet werkende link opgestuurd op de dag van de bijeenkomst. Dit werd na meldingen van inwoners ter elfder ure hersteld.

De online bijeenkomst bleek een eenzijdige presentatie over de stand van zaken vooral betrekking hebbende op de uitbreiding van de waterwinning Hammerflieër. De beoogde nieuwe waterwinning bij Vriezenveen-Daarlervveen-Daarle kwam nauwelijks aan bod. Vragen stellen kon, maar de antwoorden werden later toegezonden. Vragen toelichten, reageren en discussiëren was niet mogelijk. Via ons meldpunt heeft GBT de antwoorden ontvangen evenals de presentatie, welke overigens niet vrijgegeven werd door Vitens. Daarnaast ontvingen wij diverse documenten en foto's van inwoners, die pas sinds enkele jaren schade aan hun woning en opstallen hebben.

Wat valt op tijdens de online bijeenkomst?

- 1) Alle gevolgen van het verhogen van de oppomp capaciteit zijn nog niet berekend.
- 2) De provincie Overijssel legt uit waarom er uitbreiding van waterwinning nodig is. Echter, niet is bekend wat de gevolgen zullen zijn van de uitbreiding, zo wordt aangegeven.
- 3) Over twee maanden begint men met onderzoek naar fundering van de huizen, maar niet alle huizen binnen het invloedgebied worden in dit onderzoek meegenomen.

- 4) Bij 900 adressen worden metingen uitgevoerd. Naar aanleiding hiervan wordt gekeken welke huizen een risico lopen op verzakking. Meer in veen en als een huis niet op palen staat. Kortom: een gedegen onderzoek per woning is afhankelijk van de risicobepaling vooraf.
- 5) De kwetsbaarheid van de omliggende natuur is nog niet voldoende onderzocht, het aangrenzende Natura2000 gebied Vecht-Beneden Regge.
- 6) Niet is onderzocht of de vergunning kan in het kader van de waterwet / Natuurbeschermingswet, die beiden zeggen dat er geen verslechtering mag optreden voor de betreffende gebieden.
- 7) In 2008 is er al een verandering opgetreden in de oppomp hoeveelheid. Op dat moment heeft er al een verandering plaatsgevonden in de onderliggende vergunning.
- 8) De verleende vergunning kan alleen ingetrokken worden door de Provincie Overijssel, als de schade groter wordt dan is berekend in het effect onderzoek. Met andere woorden: men verwacht schade, maar die mag niet te groot worden.
- 9) Er worden op dit moment vergunningsverzoeken geweigerd. Welke dat zijn is niet verteld.
- 10) Er is een vergunning voor een jaarlimiet van 5 miljoen kuub water. De oppomp capaciteit / limiet mag de ene maand niet hoger zijn dan in de andere maand. Winter/zomer. Er is een maandlimiet en een daglimiet voor wat betreft de oppompcapaciteit. Hoe en of dit gemonitord of gecontroleerd wordt is onbekend.

Omdat u als college in gesprek bent met Vitens, maar ook op diverse terreinen met de provincie Overijssel vragen wij u de volgende vragen te laten beantwoorden. Om te weten: onze fractie heeft een WOB-verzoek ingediend bij de provincie Overijssel omtrent de afgegeven waterwin-vergunning in 1992 of 1993 en alle daarmee gemoeide documenten.

Vraag 1

- 1) Waarom komt de last van de verhoging van de oppompcapaciteit ten laste van het Waterwingebied Hammerflier, een relatief klein gebied?
- 2) Waarom wordt er niet opnieuw gebruik gemaakt van het oude waterwingebied Brucht, bij Hardenberg? Alle leidingen liggen er nog, toch?
- 3) Waarom geen gelijkmatige verdeling over andere pomplocaties in Overijssel?
- 4) Er worden op dit moment vergunningsverzoeken geweigerd, volgens Vitens. Welke vergunningen betreffen dit?

Vraag 2

In 'Vraag en antwoord notitie Hammerflier 31/1/2022' door Vitens is te lezen dat Vitens aangeeft drinkwater te kunnen produceren uit oppervlaktewater, want andere bedrijven kunnen en doen het ook. Echter, de reactietijd bij eventuele vervuiling is dan korter en er is nog gebrek aan grote buffers, die ingezet kunnen worden bij calamiteiten. Vitens onderzoekt de mogelijkheden voor gebruik van oppervlaktewater wel, maar inzet is hierdoor niet realiseerbaar op korte termijn. In een 'Verslag d.d. 27 januari 2022 van een bijeenkomst met grondeigenaren en agrariërs' spreekt Vitens niet over een korte termijn, maar een middellange termijn.

- 1) Wat is het nu: korte termijn of middellange termijn?
- 2) Vanaf wanneer is het wel realiseerbaar om drinkwater te kunnen produceren uit oppervlaktewater?

Vraag 3

In de vergunning van Vitens is als voorwaarde opgenomen dat de winning dient te worden gekoppeld aan een bijpassend waterbeheerplan (Vitens, 2011). Dit waterbeheerplan bestaat uit het realiseren van een wateraanvoerplan voor het landbouwgebied en een buffersloot met wateraanvoer voor Beerzerveld.

- 1) Hoe vindt realisatie hiervan in de praktijk plaats? is er controle c.q. monitoring?
- 2) Welke onafhankelijke onderzoeken zijn er door Vitens gedaan ten aanzien van de verlaging van de grondwaterstand op woningen en opstallen?
- 3) Zijn er niet veel te weinig peilbuizen aangebracht in de omgeving waar de oppompcapaciteit plaatsvindt en worden er niet te weinig peilbuizen geplaatst in verband met extra waterwinning?

Vraag 4

Mocht er nu in de toekomst sprake zijn van (vervolg)schade aan woningen en opstallen, dan wordt dit onderzocht door de Adviescommissie Schade Grondwater. ACSG wordt betaald door de provincie Overijssel, de vergunningverlener van Vitens.

- 1) Waarom is/wordt niet gekozen voor de onafhankelijke expertise zoals bij kanaal Almelo-De Haandrik? Ook

omdat zij het gebied inmiddels goed kennen.

- 2) Wie is bij een vervolgschade aan woningen en opstallen en dergelijke daadwerkelijk verantwoordelijk. Provincie (vergunningverlener) of Vitens (vergunninghouder)?
- 3) Wordt er met de ontstane schade net zo omgegaan met inwoners als bij het kanaaldrama, waar de provincie verantwoordelijk voor is?

Vraag 5

In 'Vraag en antwoord notitie Hammerflier 31/1/2022' door Vitens is het volgende te lezen:

Vraag: *Gaat de uitbreiding van waterwinning in het Hammerflier extra schade opleveren voor woningen langs het kanaal?*

Uw antwoord: "Voor zover we conclusies kunnen trekken uit de onderzoeken tot nu toe, heeft de uitbreiding van de waterwinning in het Hammerflier geen effecten op percelen in de kanaalzone. Effecten reiken niet verder dan de spoorlijn Almelo-Mariënberg."

- 1) Als dat zo is, waarom stuurt u aan honderden adressen die veel verder reiken dan de spoorlijn Almelo-Mariënberg tot en met aan kanaal Almelo-De Haandrik een uitnodiging deel te nemen aan de online informatiebijeenkomst over waterwinning?
- 2) Waar is de aanname "reiken niet verder dan de spoorlijn Almelo-Mariënberg" op gebaseerd, aangezien het waterintrekggebied begint bij kanaal Almelo-De Haandrik [bijlage 1]?

Vraag 6a

Het gaat niet alleen om waterwinning dat (extra) schade kan veroorzaken aan woningen, maar ook om het extra oppompen van water door derden (landbouwsector), de gevolgen van hitte/droogte periodes en daarmee zetting. Vitens schrijft: "Het risico op zettingsschade is afhankelijk van de 1) bodemopbouw, 2) de daling van het grondwater en 3) de fundatie- en bouwwijze van gebouwen. Vitens onderzoekt alle drie deze factoren om het risico op zetting te kunnen beoordelen. Op dit moment kunnen we binnen het gebied waar de grondwaterstanden mogelijk dalen zettingsschade nog niet volledig uitsluiten. Eerst is meer inzicht nodig in de exacte verlaging van het grondwater, de bodemopbouw ter plekke en de fundatie- en bouwwijze."

Echter het eerste onderzoek c.q. schadebeoordeling naar schade aan een woning (scheuren in de muren en een lekke kelder) is al afgewezen, terwijl Vitens meer inzicht zegt nodig te hebben.

- 1) Wat gaat hier fout?
- 2) Volgens ASCG is er geen causaal verband tussen waterwinning en schade aan woning, schuur en kelder. Deze stellige conclusie geldt dus ook voor extra waterwinning. Een gegeven onderbouwing hiervan: de locatie ligt 800 meter van dichtstbijzijnde PS Hammerflier en daarmee te ver, terwijl de woning ruim binnen het door u genoemde invloedgebied de spoorlijn Almelo-Mariënberg ligt. Hoe verklaart Vitens dit?

In het eerder genoemde verslag van 27 januari 2022 schrijft Vitens: "Uit het onderzoek van Wiertsema is gekomen dat de kleilaag niet overal even dik is en ook niet altijd aaneengesloten is. Gaten in de kleilaag komen verspreid in het gebied voor. Dat bepaalt hoe de verlagingen in de grondwaterstand optreden, want percelen met klei in de ondergrond hebben waarschijnlijk minder last van daling van de grondwaterstand (..) Verlagingen van de grondwaterstand zijn te verwachten aan de zuidkant van de winning."

- 3) De beoordeelde woning en opstallen aan de Geerdijk, en meerdere bij ons bekende schades, bevindt zich aan de zuidkant van de winning. Hoe rijmt Vitens dit met de afwijzing van de schadeclaim?

Even verderop in het verslag: "Op plekken waar ondiep veen voorkomt en veen droog komt te vallen als gevolg van daling van de grondwaterstand kan daling van de bodem optreden. Met informatie over de grondwaterstandverlaging en de bodemopbouw (wel of geen veen) onderzoeken we vervolgens wat kwetsbare gebouwen zijn en wat het risico op zettingsschade is. Dit is nu nog niet inzichtelijk, maar wordt dus wel onderzocht."

- 4) Het moet nog onderzocht worden, maar u heeft de schadeclaim van de woning aan de Geerdijk al afgewezen!? Heeft Vitens niet te snel de conclusies van ASCG en de provincie overgenomen? Of beweert u dat dit met elkaar in overeenstemming is?

Vraag 6b

ACSG schrijft ook "dat is gebleken dat er inderdaad enkele schadebeelden zijn die mogelijk verband hebben met (ongelijkmatige) zetting. Er is ook sprake van een zakkingsgevoelige (ondiepe) fundering. De winning

Hammerflier is echter sinds 2006 stabiel (met een onttrekking van circa 1,5 miljoen m³/jaar ten opzichte van 5 miljoen m³/jaar vergund). Er hebben zich sindsdien dus geen grote veranderingen in waterspanning als gevolg van de winning onder de woning en opstallen voorgedaan. Er bevinden zich ook niet tot nauwelijks zettingsgevoelige lagen in de ondergrond. De toegenomen scheurvorming van de laatste jaren kan dus niet worden verweten aan een toegenomen onttrekking van grondwater door waterbedrijf Vitens (..) Wat wel de mogelijke oorzaak is van de opgetreden schade is vooralsnog niet duidelijk. De Commissie heeft echter geen mandaat om hier verder onderzoek naar te doen."

Dit lijkt erg op het eerste onderzoek door Deltares inzake kanaal Almelo-De Haandrik. Vitens en de provincie Overijssel leren daar kennelijk niet van. Zo gaat men volledig voorbij aan de drie opeenvolgende droogtejaren vanaf 2018 en wat dit met de grond, voornamelijk veen (zie ook bij kanaal) doet. Wat wel de mogelijke oorzaak is weet ASGH niet. Daar is meer onderzoek voor nodig.

Wanneer gaat meer onderzoek plaatsvinden, en dan wel een onafhankelijk onderzoek, zodat bewoners in en rondom het waterwingebied Hammerflier weten waar ze (straks) aan toe zijn?

Vraag 7

In 'Vraag en antwoord notitie Hammerflier 31/1/2022' door Vitens is het volgende te lezen:

Vraag: *Is de huidige waterwinning in het Hammerflier mede de oorzaak van de zettingsschade van woningen langs het kanaal Almelo de Haandrik?*

Uw antwoord: "De zettingsschade langs het kanaal is van de laatste jaren, maar de drinkwaterwinning (= grondwateronttrekking) vindt al vele tientallen jaren plaats in het Hammerflier. In die tijd hebben zich geen grote wijzigingen voorgedaan. De plotselinge problemen langs het kanaal kunnen dus niet worden verklaard door de huidige drinkwaterwinning."

"Geen grote wijzigingen voorgedaan"? Vitens heeft de afgelopen tientallen jaren waterwinning - soms plots – sterk uitgebreid dan weer verminderd. Er is bovendien tijdens de droogte jaren 2018, 2019 en 2020 meer water opgepompt dan er aan neerslag is gevallen.

Vitens gaat wel erg kort door de bocht. **Verzoek** om een onderbouwing van dit antwoord, ondersteund met de dag- en maandrapporten van opgepompt water vanaf 2017.

Vraag 8

- 1) De afbeelding [bijlage 1, bron: Touw] laat zien dat er een intrekgebied is tot aan het kanaal Almelo-de Haandrik. Van dit kanaal is bekend dat er water onder de huizen doorvloeit. Als de oppomp capaciteit wordt verhoogd heeft dit dan niet tot gevolg dat er meer water vanuit het kanaal richting de ontstane holte gaat, die ontstaat door het verhogen van de oppomp capaciteit? In dit gebied bevindt zich veel veen.
- 2) Wanneer de onttrekking jaarlijks verder wordt verhoogd tot 5 miljoen m³ zonder dat er verder maatregelen worden genomen, worden dezelfde deelgebieden negatief. Welke maatregelen neemt Vitens hiervoor?
- 3) Wat zijn de conclusies van de gedane onderzoeken tot nu toe? Zoals welke effecten heeft de extra winning op de omliggende natuur? Natuurbeschermingswet, kaderrichtlijn water?

Vraag 9

Ten zuiden en ten noordoosten verwacht men een veel grotere verlaging van de grondwaterstanden. Wat gaat Vitens hieraan doen? Wordt er particulier goed gecompenseerd? Denk hierbij aan beplanting, bossingels, bos aangelegd in de afgelopen ruilverkaveling en poelen met amfibieën.

Vraag 10

Vitens wil een nieuw waterwingebied realiseren in de omgeving Vriezenveen-Daarlerveen-Daarle. Er komt eerst een onderzoek hier naar.

- 1) Terwijl deze onderzoeken nog gedaan moeten worden bereiken ons geluiden dat Vitens in het onderzoekgebied al de gronden heeft gekocht. Dit komt op zijn minst vreemd over. Kan Vitens de 'geluiden' bevestigen of ontkennen.
- 2) Wanneer is het onderzoek gereed? En hoe worden belanghebbenden (lees ook: bewoners in en rondom gebied) betrokken?
- 3) Wordt er nog een Milieu Effect Rapportage (MER) gemaakt voor deze nieuwe waterwinning?
- 4) Wordt een mogelijke vergunning ter inzage gelegd? Zo ja, kunnen belanghebbenden hiertegen zienswijzen indienen?

Bijlage 1